

Determinace

Základní problémem tzv. determinismu je vyjasnění toho, jak může něco, např. „A“, určit, determinovat, kauzálně ovlivnit atd. něco jiného, tedy naoč. „B“. Lze to také formulovat jinak: jak se nějaká podmínka může stát příčinou (nebo jak může být pojata jako příčina) něčeho jiného. Problémem tedy není pouhá setrvačnost (tedy jak může „A“ zůstat nějaký kratší nebo delší čas beze změny (nebo téměř beze změny), jak může přetrvávat (když se všechno stále mění). Setrvačnost nepochybně funguje (i když i tu je třeba objasnit resp. vysvětlit jako zprostředkovanou určitým typem aktivit), ale „působení“ z minulosti do budoucnosti (zejména přímé působení – přes přítomnost jistě, ale přes „čí“ přítomnost?) je nejen neprůhledné, ale vysloveně absurdní. Chyba je především v nesprávném chápání časovosti a časování. Samo „časování“ je třeba chápat jako aktivitu, „prodírající“ se proti tzv. „toku času“, přičemž ovšem máme na mysli onen „obecný čas“, který je vždy vázán na lokální podmínky (tj. není možno o něm uvažovat jako o společném a totožném pro celý Vesmír). Naproti tomu „časování“ je výkon, je to spění směrem do budoucna (zejména do budousti resp. provádění, uskutečňování „nového“ a tím realizace oné budousti). A žádné opravdu „nové“ nemůže mít svůj zdroj či původ v čemkoli minulém. Determinace je tedy svou podstatou závislá na reagování, tedy reaktibilitě.

(Písek, 120507-3.)